

FORMATION OF PROFESSIONAL IMAGE IN FUTURE MATHEMATICS TEACHERS**Tatochenko V.,**

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Department of algebra, geometry and mathematical analysis
Kherson State University, Ivano-Frankivsk, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8984-268X

Haran I.

Department of algebra, geometry and mathematical analysis
Kherson State University, Ivano-Frankivsk, Ukraine
ORCID: 0009-0005-6545-8359

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ**Таточенко В.І.**

Кандидат педагогічних наук, доцент
Кафедра алгебри, геометрії та математичного аналізу,
Херсонський державний університет, м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID: 0000-0002-8984-268X

Гаран І.О.

Кафедра алгебри, геометрії та математичного аналізу,
Херсонський державний університет, м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID: 0009-0005-6545-8359
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14679375>

Abstract

The article clarifies the theoretical factors of forming the professional image of future mathematics teachers. The views of scientists and educators on the interpretation of the concepts "image", "professional image", "professional image of a teacher" were analyzed, the concepts "professional image of a mathematics teacher", "forming the professional image of future mathematics teachers" were specified. A structural-functional model of professional image formation of future mathematics teachers has been developed and scientifically substantiated. The organizational and pedagogical conditions for the formation of the professional image of future mathematics teachers have been determined. It has been established that existing organizational and pedagogical conditions and existing contradictions, being the background, consolidate it, are the driving force of influence on the formation and implementation of external, internal and procedural components of the specialist's image. Based on this model, a methodical system for forming the professional image of future mathematics teachers was created and implemented, the main goal of which is to improve the student of education, to provide favorable conditions for self-realization and personal professional development.

Анотація

У статті уточнено теоретичні чинники формування професійного іміджу майбутніх учителів математики. Проаналізовано погляди науковців і освітян на трактування понять "імідж", "професійний імідж", "професійний імідж вчителя", уточнено поняття "професійний імідж вчителя математики", "формування професійного іміджу майбутніх учителів математики". Розроблено і науково обгрунтовано структурно-функціональну модель формування професійного іміджу майбутніх учителів математики. Визначено організаційно-педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх учителів математики. Встановлено, що наявні організаційно-педагогічні умови та існуючі суперечності, будучи фоном, скріплюють її, є рушійною силою впливу на становлення та реалізацію зовнішніх, внутрішніх і процесуальних складових іміджу фахівця. На основі цієї моделі створено і доведено до реалізації методичну систему формування професійного іміджу майбутніх учителів математики, головною метою якої є вдосконалення здобувача освіти, забезпечення сприятливих умов для самореалізації та особистісного професійного розвитку.

Keywords: image, professional image, professional image of a teacher, professional image of a mathematics teacher, formation of a professional image of a future mathematics teacher.

Ключові слова: імідж, професійний імідж, професійний імідж вчителя, професійний імідж вчителя математики, формування професійного іміджу майбутнього вчителя математики.

Вступ.

У сучасному суспільстві вчитель відіграє ключову роль у формуванні освіченого, творчого та компетентного покоління. Особливо це стосується вчителів математики, які не лише забезпечують

учнів фундаментальними знаннями, а й сприяють розвитку критичного мислення, логіки та вмінню застосовувати отримані знання для розв'язання складних життєвих задач. В умовах динамічних

змін у системі освіти, інноваційного розвитку технологій та запиту на якісну математичну підготовку, професійний імідж учителя набуває дедалі більшого значення.

Професійний імідж вчителя математики визначає, як його сприймають учні, колеги, батьки та інші представники освітньої спільноти. Він є багатокomпонентним явищем, яке охоплює рівень професійної компетентності, комунікативні здібності, емоційну стійкість, етичні норми, стиль поведінки та навіть зовнішній вигляд. Для вчителя математики професійний імідж має додаткову специфіку, оскільки пов'язаний із здатністю зацікавити учнів складним предметом, створити довіру й стимулювати пізнавальну активність.

Формування професійного іміджу майбутнього вчителя математики – це не лише особиста відповідальність кожного студента педагогічного закладу освіти, а й важливе завдання педагогів-наставників. Цей процес вимагає цілісного підходу, що поєднує педагогічні знання, психологічну підготовку, розвиток особистісних якостей і впровадження сучасних педагогічних технологій.

Актуальність проблеми посилюється тим, що в умовах реформування освітньої системи виникає потреба у створенні образу вчителя-лідера, здатного адаптуватися до викликів часу, використовувати інноваційні підходи до навчання та виховання, а також бути прикладом для наслідування. Проте, попри важливість цієї теми, формування професійного іміджу майбутніх учителів математики залишається недостатньо дослідженим аспектом підготовки педагогів.

Сучасний етап зрушень в Україні, прагнення інтегруватися до європейського та світового соціокультурного та освітнього простору, де вектором освіти є формування цінностей і компетентностей, спонукає науковців і освітян країни до модернізації вітчизняної системи вищої освіти, зокрема й педагогічної. Необхідно створити умови для формування активної творчої особистості, конкурентоспроможного вчителя, здатного успішно вирішувати проблеми модернізації освітньої галузі, що є основою для створення професійного іміджу майбутніх учителів, у тому числі, й математиків.

Соціальне і педагогічне значення порушеної проблеми полягає у формуванні життєстверджуючого образу вчителя математики, орієнтованого вільно та активно мислити, безперервно розвиватися, бути готовим обґрунтовувати власне бачення конкретної професійної ситуації, миттєво змінювати вектор своєї професійної діяльності, до постійного вдосконалення Я-концепції.

Цілі дослідження.

Метою цього дослідження є аналіз основних чинників і принципів формування професійного іміджу майбутніх учителів математики, визначення специфіки цього процесу та розробка рекомендацій щодо його оптимізації в умовах сучасної педагогічної освіти. Увага буде зосереджена на теоретичних засадах, практичних аспектах та інноваційних підходах, які сприяють формуванню гармонійного й ефективного іміджу педагогів.

Завдання дослідження:

- уточнити категорійно-понятійний апарат порушеної проблеми дослідження;
- визначити критерії, показники, рівні сформованості професійного іміджу майбутніх учителів математики;
- виявити та науково обґрунтувати організаційно-педагогічні умови, що забезпечують якісне формування професійного іміджу майбутніх учителів математики;
- розробити та науково обґрунтувати структурно-функціональну модель формування професійного іміджу майбутніх учителів математики;
- на основі розробленої структурно-функціональної моделі створити методичну систему формування професійного іміджу майбутніх учителів математики.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх учителів математики.

Предмет дослідження: формування професійного іміджу майбутніх учителів математики.

Методи дослідження:

- *загальнонаукові:* аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, моделювання;
- *теоретичні:* аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури з порушеної проблеми дослідження для з'ясування стану існуючої системи професійної підготовки майбутніх учителів математики в контексті створення умов, що забезпечують формування професійного іміджу, узагальнення передового педагогічного досвіду;
- *емпіричні:* педагогічне спостереження за процесом професійної підготовки майбутніх учителів математики для виявлення стану сформованості їхнього професійного іміджу, бесіди з викладачами освітніх компонентів професійного циклу, що дозволить виокремити організаційно-педагогічні умови, які сприяють формуванню професійного іміджу майбутніх учителів математики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Професійній підготовці вчителя математики присвятили свої наукові дослідження В. Ачкан, В. Бевз, М. Бурда, О. Дубинчук, О. Матяш, В. Моторіна, С. Семенець, С. Сковрцова, З. Слєпкань, О. Співаковський, Н. Тарасенкова, В. Швець та ін. Формування та розвиток професійної компетентності вчителів математики стали предметом наукових пошуків І. Акуленко, І. Богатирьової, А. Воеводи, Н. Глузмана, А. Кузьмінського, О. Лебедевої, І. Лов'якової, І. Малої, О. Матяш, Л. Михайленко, В. Моторіної, С. Музиченко, Л. Петренко, С. Петренка, С. Ракова, З. Сердюк, О. Скафи, С. Сковрцової, Н. Тарасенкової, І. Шумілової, Л. Філон та інших науковців. У наукових працях В. Беспалька, Є. Іванченко, Н. Кожемякіною та інших висвітлено сутність і загальнонаукові методологічні вимоги до професійної підготовки. Методологічні основи професійної освіти обґрунтовано в наукових дослідженнях О. Коваленка, О. Матвієнка та інших. І. Бахов, О. Романовський, М. Фіцюла та інші присвятили свої наукові розвідки проблемам професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

Психолого-педагогічні погляди щодо формування професійного іміджу сучасного фахівця охарактеризовано в наукових пошуках Л. Данильчук, В. Ісаченко, А. Кононенко, С. Сисоєвої, Н. Тарасенко, В. Черепанової та інших. В наукових дослідженнях В. Андрущенко, І. Гобозова, Є. Ільїна, А. Панасюка, С. Рябова, В. Шепеля та інших висвітлено значення та роль іміджу в професійному середовищі. Структурні елементи професійного іміджу знайшли відображення в наукових розробках І. Альохіної, Н. Арутюнної, В. Горчакової, В. Кузіна, Л. Сінельнікової та інших. Б. Ананьєв, Г. Балл, І. Бех, Г. Костюк, І. Ладенко, І. Семенов та інші в своїх наукових працях переконливо довели, що "Я-концепцію" слід розглядати як рушійну силу саморозвитку та репрезентування індивідуальності людини.

В сучасних зарубіжних наукових досліджень Е. Гофмана, Дж. Ньюсона, К. Робінсона, М. Спіллейна та інших викристалізовано погляд на імідж як на знакові характеристики особистості. Я. Коломінський, С. Макаров, С. Максименко, Г. Сорокіна, В. Шепель та інші поняття "іміджу" трактують як багатогранний, достатньо складний, внутрішньо суперечливий психологічний феномен. В наукових дослідженнях Н. Амяги, С. Єрмакової, Г. Сорокіної та інших охарактеризовано складові іміджу фахівця.

Вивчення наукових пошуків дозволило зробити висновок, що, незважаючи на увагу науковців і освітян до проблеми створення професійного іміджу, вона не стала предметом глибоких і систематичних досліджень для майбутніх учителів математики.

Узагальнення літературних джерел та аналіз професійної діяльності, можливостей випускників педагогічних спеціальностей дозволив виокремити низку суперечностей, що заважають формуванню професійного іміджу майбутніх учителів математики, гальмують їх становлення як суб'єктів культури, зокрема між:

- потребою суспільства в фахівцях із сформованим професійним образом і реальним станом фахової підготовки майбутніх учителів математики;
- домінуванням традиційного, зосередженого на знаннях підходу підготовки майбутніх учителів математики та особливостями їх професійної діяльності в умовах упровадження освітніх інновацій в Україні;
- вимогами до професійної діяльності майбутніх учителів математики та недостатнім рівнем створення умов для формування активної творчої особистості, її самореалізації в освітньому процесі педагогічних ЗВО.

Поняття "імідж" має різноманітні визначення залежно від контексту, в якому воно використовується. Розглянемо кілька з них [1-5].

Соціально-психологічний підхід. Імідж - це сформоване уявлення про людину, організацію чи продукт, яке існує у свідомості інших людей і базується на їхніх враженнях, стереотипах і цінностях.

Комунікативний підхід. Імідж - це інформаційний продукт, створений шляхом спеціально організованих комунікацій, спрямованих на формування певного сприйняття в аудиторії.

Маркетинговий підхід. Імідж - це цілеспрямовано сформований образ бренду, продукту чи компанії, що сприяє залученню клієнтів і створенню конкурентних переваг.

Естетичний підхід. Імідж - це зовнішнє оформлення чи стиль, який людина або організація демонструє для створення певного враження, наприклад, через одяг, манери, мову або архітектурні рішення.

Політичний підхід. Імідж - це сприйняття політика, партії чи держави в очах громадськості, яке може бути результатом як реальних дій, так і цілеспрямованої пропаганди.

Психологічний підхід. Імідж - це внутрішній образ або ідеал, який людина формує про себе чи інших, що впливає на її поведінку, мотивацію та самооцінку.

Культурологічний підхід. Імідж - це символічне відображення певної культури, ідеї чи цінностей, яке сприймається через знакові прояви, такі як національні традиції, мода чи мистецтво.

Кожне з цих визначень відображає різні аспекти іміджу як явища, залежно від сфери дослідження або практичного застосування.

Професійний імідж – це багатогранне поняття, яке має різні тлумачення залежно від контексту та дослідника. Розглянемо декілька ключових визначень [6-10].

Професійний імідж – це сукупність уявлень про людину як про спеціаліста чи професіонала. Це те, як нас бачать інші, як нас сприймають у професійному середовищі.

Імідж – це своєрідний символічний образ, який складається з різних елементів: зовнішнього вигляду, манери поведінки, професійних знань і навичок, комунікативних здібностей тощо [5].

Професійний імідж – це складний соціально-психологічний феномен, який формується під впливом багатьох факторів: особистісних якостей, професійної діяльності, соціального оточення.

Імідж – це інструмент, який допомагає досягати професійних цілей. Добре сформований імідж підвищує конкурентоспроможність, сприяє побудові довіри і взаєморозуміння з колегами та клієнтами.

До основних складових професійного іміджу ми відносимо [7-9]:

- Зовнішній вигляд: одяг, зачіска, макіяж, аксесуари – все це впливає на перше враження.
- Манера поведінки: спокій, впевненість, комунікабельність, етикет – важливі компоненти успішної взаємодії.
- Професійні компетенції: знання, досвід, навички – основа професіоналізму.
- Комунікативні навички: вміння чітко і ясно висловлювати свої думки, слухати інших, вести переговори.
- Репутація: думка оточуючих про вас, заснована на ваших діях і результатах роботи.

Отже, професійний імідж – це сукупність уявлень, характеристик і ознак, які створюють образ людини як професіонала в певній сфері діяльності. Він формується як результат сприйняття особистості оточенням у контексті її професійної діяльності.

У психології професійний імідж розглядається як комплекс внутрішніх і зовнішніх характеристик людини (знання, навички, стиль комунікації, зовнішній вигляд), які сприяють формуванню позитивного враження та довіри до неї в робочому середовищі.

У сфері маркетингу професійний імідж трактується як інструмент просування особистого або корпоративного бренду, який забезпечує ефективну комунікацію з клієнтами, партнерами та іншими зацікавленими сторонами.

З іншого боку, професійний імідж – це соціальна роль, яку виконує людина в колективі чи суспільстві, що визначається її поведінкою, цінностями, етикою, професійними досягненнями та вмінням адаптуватися до соціального середовища.

У комунікаційному аспекті професійний імідж відображає стиль взаємодії особистості з іншими людьми, включаючи її мову, манери, жести, тон голосу та здатність до налагодження контактів.

З культурологічної точки зору професійний імідж – це відображення особистих і професійних цінностей людини, яке відповідає нормам і стандартам професійної етики в конкретному культурному середовищі.

Ці визначення підкреслюють, що професійний імідж є багатограним поняттям, яке охоплює як особисті, так і професійні аспекти діяльності людини, а також її сприйняття суспільством.

Уточнимо визначення поняття «професійний імідж вчителя» [10-16].

Соціально-психологічне визначення. Професійний імідж вчителя – це система соціально значущих уявлень про педагога, що формується на основі його особистісних якостей, поведінки, зовнішнього вигляду та комунікативних навичок.

Психологічне визначення. Професійний імідж вчителя – це сприйняття особистості педагога учнями, колегами та батьками, яке ґрунтується на його професійній компетентності, емоційній зрілості та здатності створювати сприятливу атмосферу навчання.

Педагогічне визначення. Професійний імідж вчителя – це узагальнене враження, яке складається у студентів і суспільства про педагога, базуючись на його педагогічній майстерності, стилі викладання та етиці професійної діяльності.

Культурологічне визначення. Професійний імідж вчителя – це відображення культурного рівня педагога, його здатності досягати професійних цілей і гармонійно поєднувати власний стиль з соціокультурними цінностями.

Маркетингове визначення. Професійний імідж вчителя – це цілеспрямовано сформований образ педагога, який підкреслює його компетенції, досягнення та унікальні риси, створюючи позитивну репутацію серед учасників освітнього процесу.

Естетичне визначення. Професійний імідж вчителя – це зовнішній вигляд, манери, мова та стиль спілкування педагога, які відповідають нормам етикету і створюють позитивний вплив на оточуючих.

Ці визначення підкреслюють різні аспекти іміджу вчителя залежно від контексту і цілей дослідження.

Професійний імідж учителя математики — це цілісне уявлення про педагога, яке формується на основі його професійних, особистісних і комунікативних якостей, а також його поведінки, манери викладання, зовнішнього вигляду та сприйняття учнями, батьками й колегами.

Основні складові професійного іміджу учителя математики:

- Професійна компетентність: глибокі знання математики та здатність їх чітко й доступно пояснювати; вміння адаптувати навчальний матеріал до різних рівнів підготовки учнів; використання сучасних педагогічних технологій і методик навчання [17].

- Особистісні якості: впевненість у собі, терпіння та доброзичливість; здатність мотивувати учнів до навчання та підтримувати їхній інтерес до математики; повага до учнів і вміння знайти індивідуальний підхід.

- Комунікативні навички: ефективне спілкування з учнями, колегами та батьками; здатність до конструктивного вирішення конфліктів і створення сприятливого середовища для навчання.

- Зовнішній вигляд: охайність, стриманість у стилі одягу, що відповідає професійним стандартам; демонстрація культури поведінки, яка підтримує позитивне враження [18].

- Поведінка: організованість, дотримання педагогічної етики, здатність до адаптації та вирішення конфліктних ситуацій.

- Цінності та мотивація: прагнення до розвитку учнів, популяризації математики та впливу на формування позитивного ставлення до науки [4].

- Репутація та самопрезентація: визнання професійних досягнень серед колег і в освітній спільноті; активна участь у професійних заходах і обмін досвідом [19-20].

Цей імідж відіграє важливу роль у формуванні довіри до вчителя, підвищенні його авторитету та створенні позитивного навчального середовища для учнів. Професійний імідж майбутніх учителів математики можна визначити як комплексне уявлення про особистісні, професійні й соціально значущі якості, які формують позитивне сприйняття вчителя математики у свідомості учнів, колег, батьків та інших суб'єктів освітнього процесу. Такий імідж сприяє створенню атмосфери довіри й взаєморозуміння, що є важливим для ефективного навчального процесу [21].

Результати дослідження.

Для того, щоб мати чітке уявлення про професійний імідж майбутніх учителів математики, необхідно ретельно розглянути та врахувати стадії його становлення та сформованості [9; 12; 22-23]. На першій, адаптивній, стадії відбувається становлення

його адаптивно-нормативного рівня сформованості. На стадії становлення формується його репродуктивно-варіативний рівень. Формування та розвиток ціннісно-мотиваційного рівня відбувається на найвищій стадії, що супроводжується глибоким усвідомленням і особистісним прийняттям зовнішніх (манери, міміка, жести), внутрішніх (ерудитія, професійні ідеї та інтереси, спосіб мислення), процесуальних (високий професіоналізм, темперамент, форми спілкування) складових іміджу фахівця, готовністю до їх реалізації, а також довірою до професійної інтуїції. Це дозволяє майбутнім учителям математики бачити перспективи своєї професійної діяльності та не втратити неповторну ситуацію, шанс. Цим створюється передумови для суттєвих структурних змін в професійній діяльності.

Розроблена нами структурно-функціональна модель формування професійного іміджу майбутніх учителів математики враховує той факт, що ми розглядаємо професійний імідж як складову професійної діяльності вчителя математики. Цінність такого підходу в тому, що зміни, які відбуваються в становленні професійної діяльності узгоджуються з особистими та професійними потребами майбутніх

учителів математики, власними тенденціями їх розвитку, з інтеграцією професійних і особистісних характеристик, відповідаючи на соціокультурні та освітні виклики. Крім цього враховані теоретичні наукові розвідки в галузі загальної та соціальної психології, де підкреслено, що імідж - це знакові характеристики особистості, які відображають як реально існуючі риси, так і ті, що вимагає соціальне середовище. Ми враховували, що поняття "професійний імідж" включає набуті фахові знання, вміння та навички, знання, що стосуються способів діяльності, мотиви, цілий комплекс природних властивостей особистості. На основі системно-синергетичної концепції вітчизняної освіти, що дає змогу спрогнозувати мету, завдання, зміст, організаційні форми, засоби та методи роботи з майбутніми вчителями математики, чітко координувати їх навчально-пізнавальну діяльність, здійснювати корекцію, своєчасно отримувати випереджальну інформацію, що має ймовірнісний характер про деякі особливості професійного іміджу, вибудовувати відносини в освітньому середовищі на демократичних принципах (рис. 1).

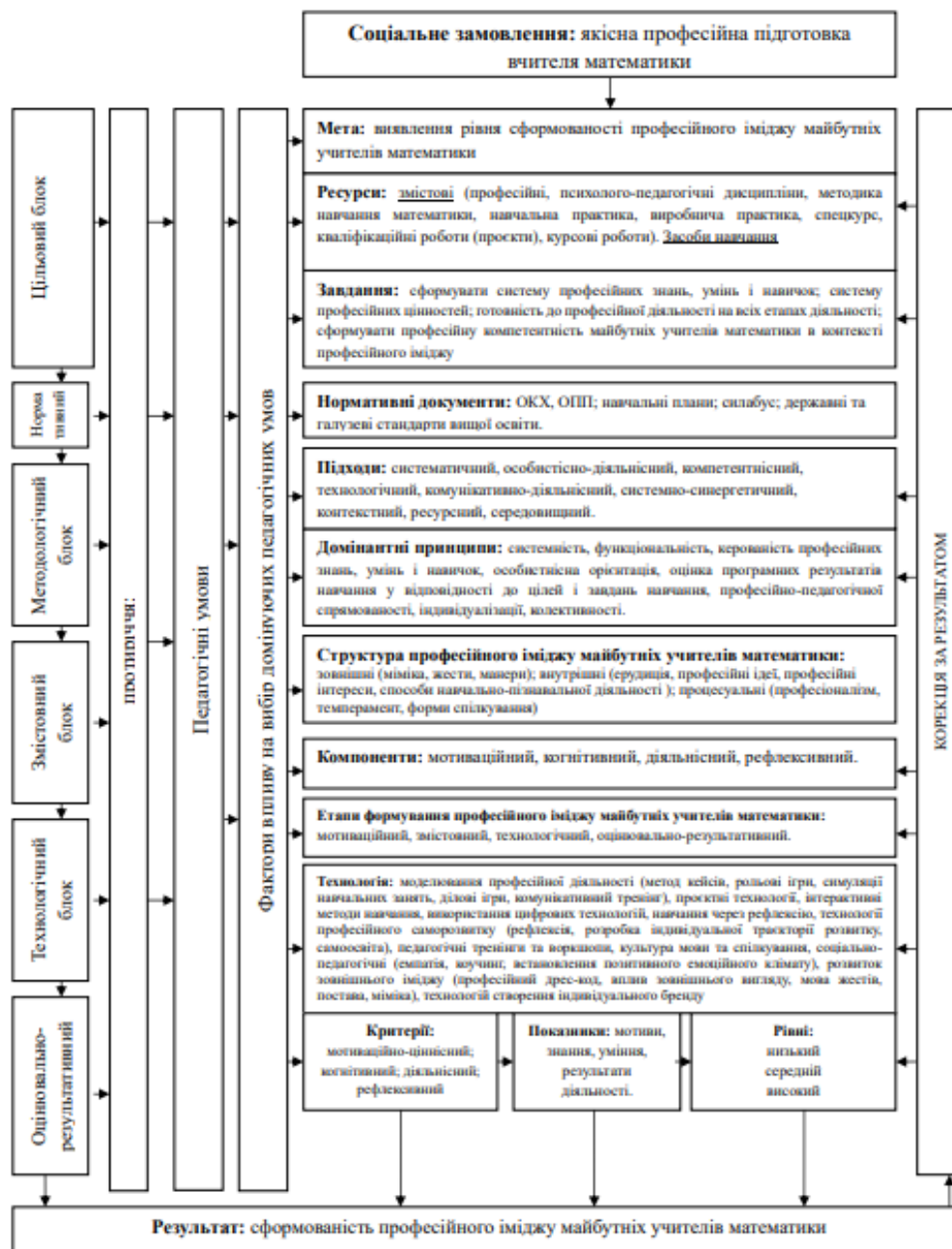

Рис. 1 Структурно-функціональна модель формування професійного іміджу майбутніх учителів математики

Цільовий блок структурно-функціональної моделі формування професійного іміджу майбутніх учителів математики включає кілька ключових елементів, зокрема:

Мета:

- основна цільова настанова моделі – формування позитивного та професійного іміджу майбутнього вчителя математики, який відповідає вимогам сучасної освіти, педагогічної етики та особистісного розвитку.
- загальна мета: розвинути у майбутніх учителів математики здатність створювати і підтримувати професійний імідж, що сприяє їхній ефективній взаємодії з учнями, колегами та громадськістю.
- специфічні цілі: розвиток професійно значущих якостей (комунікабельність, креативність,

емоційна стабільність); формування стійких навичок презентації себе як фахівця; забезпечення розуміння етичних та соціальних аспектів педагогічної діяльності.

Завдання:

- формування у здобувачів освіти теоретичних знань про професійний імідж та його вплив на освітній процес.
- розвиток практичних умінь, спрямованих на створення індивідуального стилю професійної поведінки.
- виховання усвідомленого ставлення до важливості іміджу вчителя у процесі навчання математики.

Цільовий блок є основою для розробки інших структурних блоків моделі, таких як методологічний, змістовий, технологічний оцінювально-результативний.

Нормативний блок структурно-функціональної моделі формування професійного іміджу майбутніх учителів математики є ключовим компонентом, який визначає правову, методичну та етичну основу процесу підготовки. Основні складові цього блоку:

Законодавчі засади:

- Закони про освіту: регламентують організацію освітнього процесу та визначають права й обов'язки учасників (наприклад, Закон України "Про освіту", "Про вищу освіту").

- Нормативні акти: державні стандарти професійної діяльності, що описують кваліфікаційні вимоги до вчителя математики.

- Державна стратегія: документи, що формують освітню політику, зокрема Концепція "Нова українська школа", яка визначає образ сучасного вчителя.

Освітні стандарти:

- Професійні стандарти вчителя математики: визначають перелік компетентностей, зокрема: методична грамотність; уміння працювати з різними категоріями учнів; формування професійного іміджу.

- Рекомендації до професійної підготовки: зміст навчальних планів, робочих програм і педагогічної практики.

- Фахові компетентності: знання сучасних математичних теорій і методів; володіння ІКТ для викладання математики; педагогічна майстерність.

Методичні основи:

- Програми підготовки: розробка навчальних курсів, спрямованих на формування особистісних та професійних якостей учителя.

- Методичні рекомендації: формування навичок самопрезентації; використання сучасних педагогічних технологій.

- Інноваційні підходи: впровадження інтерактивних методів навчання; формування у студентів культури спілкування [24].

Етичні та соціокультурні норми:

- Етичний кодекс педагога: регулює взаємини з учнями, колегами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу.

- Морально-етичні вимоги: толерантність і повага до особистості учня; дотримання педагогічної етики.

- Культура зовнішнього вигляду: рекомендації щодо зовнішнього вигляду та манер спілкування, які сприяють створенню позитивного іміджу.

Контроль і моніторинг:

- Оцінювання професійного іміджу: зворотний зв'язок під час педагогічної практики; самооцінка професійних якостей.

- Акредитація освітніх програм: відповідність навчального процесу сучасним вимогам ринку праці.

- Моніторинг успішності: аналіз результатів професійного становлення здобувачів освіти.

Основне завдання нормативного блоку сприяти гармонійному формуванню професійного іміджу майбутнього вчителя математики через регламентовані рамки, що забезпечують якість підготовки, відповідність професійним стандартам і вимогам суспільства.

Методологічний блок структурно-функціональної моделі формування професійного іміджу майбутніх учителів математики є основою, що визначає ідеологію, концептуальні підходи, принципи та методи побудови цієї моделі. Його структура може включати наступні ключові елементи.

Мета методологічного блоку: формування у майбутніх учителів математики професійного іміджу, який відображає їх педагогічну компетентність, особистісні якості та здатність ефективно взаємодіяти з учнями, колегами та батьками.

Концептуальні підходи:

- системний підхід – розгляд професійного іміджу як комплексного явища, яке включає когнітивний, емоційний, поведінковий і рефлексивний аспекти;

- особистісно орієнтований підхід – акцент на індивідуальних особливостях майбутніх учителів, їхніх цінностях, мотиваціях та стилях діяльності;

- компетентнісний підхід – розвиток ключових професійних компетентностей, пов'язаних із формуванням іміджу (комунікативних, креативних, організаційних);

- культурологічний підхід – врахування національних традицій і педагогічної культури як складових професійного іміджу.

Принципи: принцип цілісності – інтеграція всіх компонентів професійного іміджу в єдину систему; принцип діяльнісного підходу – акцент на практичній діяльності як засобі формування іміджу; принцип рефлексивності – розвиток здатності до самопостереження, самоаналізу та самокорекції; принцип гуманізації – створення позитивного, доброзичливого середовища для розвитку особистості.

Методологічний блок виступає основою для інших блоків моделі (мотиваційного, змістовного, технологічного та результативного), забезпечуючи їх взаємозв'язок і гармонійне функціонування у процесі підготовки майбутніх учителів математики.

Змістовий блок структурно-функціональної моделі формування професійного іміджу майбутніх учителів математики визначає сукупність знань, умінь і навичок, які необхідно сформувати у майбутнього вчителя для створення позитивного і професійного іміджу. Цей блок є основою для розвитку інших компонентів моделі і включає в себе такі основні елементи [9-10; 12; 17; 23-24]:

Професійні знання:

- глибоке знання математики: чітке розуміння математичних концепцій, теорем, методів розв'язання задач, здатність до аналітичного мислення та логічних умовиводів;

- знання методики навчання математики: володіння сучасними методами та прийомами нав-

чання математики, знання психологічних особливостей учнів різного віку, вміння адаптувати навчальний матеріал до індивідуальних потреб учнів;

- знання теорії та практики викладання: знання основ педагогіки, психології, соціології, методики викладання, вміння організувати навчальний процес, створити сприятливу навчальну атмосферу;

- знання сучасних інформаційних технологій: вміння використовувати комп'ютер, мультимедійні засоби, Інтернет для підвищення ефективності навчального процесу, створення навчальних матеріалів.

Професійні вміння:

- вміння пояснювати складні математичні поняття доступною мовою: здатність знаходити різноманітні способи пояснення математичних ідей, використовуючи приклади з реального життя;

- вміння організовувати навчальну діяльність: планування уроків, проведення різних форм роботи з учнями (лекції, практичні заняття, лабораторні роботи), використання інтерактивних методів навчання;

- вміння оцінювати знання учнів: розробка різноманітних форм контролю знань, проведення об'єктивного оцінювання, надання зворотного зв'язку учням;

- вміння комунікувати з учнями, колегами, батьками: будівництво довірливих відносин з учнями, ефективна взаємодія з колегами, батьками, адміністрацією школи.

Професійні якості: захоплення математикою: зацікавленість у математиці, бажання постійно підвищувати свій професійний рівень; креативність: здатність до нестандартного мислення, пошуку нових підходів до викладання математики; терпіння і витримка: здатність до тривалої і систематичної роботи, спокійне реагування на труднощі; відповідальність: відповідальне ставлення до своїх обов'язків, бажання досягати високих результатів у навчанні учнів.

Професійні компетентності:

- педагогічна компетентність: здатність організовувати навчальний процес, створювати сприятливу навчальну атмосферу, здійснювати індивідуальний підхід до кожного учня;

- комунікативна компетентність: вміння ефективно спілкуватися з учнями, колегами, батьками, представниками громадськості;

- інформаційна компетентність: вміння працювати з інформацією, використовувати сучасні інформаційні технології в навчальному процесі;

- соціальна компетентність: здатність працювати в колективі, вирішувати конфлікти, брати участь у громадському житті.

Важливо зазначити, що змістовий блок є динамічним і постійно розвивається. Зміни в суспільстві, освітніх технологіях, вимогах до якості освіти вимагають від учителя постійного оновлення своїх знань і умінь.

Формування професійного іміджу майбутнього вчителя математики є складним і багатограним процесом, який вимагає систематичної роботи

як самого здобувача вищої освіти, так і викладачів. Завданням педагогічних працівників є створення умов для розвитку всіх компонентів професійного іміджу майбутнього вчителя.

Технологічний блок формування професійного іміджу майбутніх учителів математики – це сукупність методів, прийомів, інструментів та засобів, які використовуються для цілеспрямованого розвитку професійних якостей та навичок майбутніх педагогів. Цей блок є невід'ємною частиною підготовки вчителя математики і має на меті сформувати у здобувача вищої освіти впевнений, компетентний і привабливий професійний образ.

Основні компоненти технологічного блоку:

- теоретична підготовка: вивчення психолого-педагогічних основ формування іміджу; ознайомлення з сучасними концепціями професійної компетентності вчителя математики; аналіз наукових досліджень щодо ефективних методів формування іміджу.

- практичні заняття: розвиток комунікативних навичок: публічні виступи, ведення дискусій, навички презентації; формування вмінь ефективного використання інформаційних технологій у навчальному процесі; освоєння сучасних методів навчання математики; розробка власних навчальних програм та матеріалів.

- професійне самовдосконалення: участь у наукових конференціях, семінарах, вебінарах; публікація наукових статей та розробок; самоосвіта та підвищення кваліфікації.

- моделювання професійної діяльності: проведення відкритих уроків, майстер-класів; участь у педагогічних проєктах; менторство та наставництво.

- зворотній зв'язок: оцінювання професійного зростання здобувача вищої освіти; аналіз сильних і слабких сторін; розробка індивідуальних планів розвитку.

- ключові технології та методи: тренінги: комунікативні тренінги, тренінги з публічних виступів, тренінги з розвитку критичного мислення; рольові ігри: моделювання різних педагогічних ситуацій; кейси: аналіз реальних педагогічних ситуацій; портфоліо: збір досягнень та результатів професійної діяльності; коучинг: індивідуальна робота з ментором; онлайн-платформи: використання цифрових інструментів для навчання та спілкування.

- очікувані результати: сформований професійний імідж: вчитель математики, який володіє глибокими знаннями предмета, має високий рівень комунікативних навичок, вміє ефективно взаємодіяти з учнями та колегами, постійно розвивається; готовність до професійної діяльності: здатність самостійно планувати і організовувати навчальний процес, використовувати інноваційні методи навчання, здійснювати індивідуальний підхід до кожного учня.

- мотивація до професійного зростання: бажання постійно підвищувати свою кваліфікацію, брати участь у наукових дослідженнях, впроваджувати нові технології в навчальний процес.

Оцінювально-результативний блок структурно-функціональної моделі формування професійного іміджу майбутніх учителів математики є завершальним компонентом моделі, який визначає ефективність процесу формування іміджу та дає можливість оцінити досягнення поставлених цілей. Він забезпечує системний підхід до аналізу та оцінки результатів, а також корекції діяльності у разі необхідності. Його основні структурні елементи:

Критерії оцінювання. Критерії відображають основні аспекти сформованості професійного іміджу та базуються на чітких показниках. Вони можуть включати:

- мотиваційно-ціннісний критерій: визначає рівень професійної мотивації, інтересу до створення іміджу та готовності до саморозвитку;
- когнітивний критерій: характеризує рівень знань про складові іміджу, способи його формування та збереження;
- діяльнісний критерій: оцінює практичні вміння реалізувати елементи іміджу у професійній діяльності;
- рефлексивний критерій: відображає здатність до самоаналізу, самокорекції та оцінки власного іміджу.

Методи оцінювання. Для аналізу рівня сформованості іміджу використовуються: анкетування: вивчення ставлення студентів до власного професійного іміджу; тестування: перевірка знань про компоненти іміджу та способи його створення; спостереження: аналіз поведінки студентів у навчальних і практичних ситуаціях; рефлексивні практики: використання самозвітів, есе, портфоліо для самооцінки.

Рівні сформованості професійного іміджу. На основі результатів оцінювання визначаються рівні:

- високий рівень: майбутній учитель демонструє усвідомленість, знання, вміння та готовність до цілеспрямованого формування іміджу;
- середній рівень: часткове розуміння важливості іміджу, недостатня усвідомленість у практичному використанні;
- низький рівень: відсутність чіткої уяви про професійний імідж і невміння його формувати.

Корекція та вдосконалення. За результатами оцінювання проводиться корекція педагогічного процесу; визначаються напрямки подальшого розвитку у формуванні професійного іміджу.

Результати формування. Цей компонент передбачає: досягнення гармонійного поєднання особистісних і професійних якостей; здатність викликати довіру та інтерес у майбутніх учнів; готовність майбутніх учителів математики до самопрезентації та професійної взаємодії.

Таким чином, оцінювально-результативний блок сприяє забезпеченню цілісності процесу формування професійного іміджу та підвищенню його ефективності.

Важливо розуміти, що формування професійного іміджу – це тривалий і багатогранний процес, який вимагає активної участі самого здобувача вищої освіти.

Огортають, виступають в якості оболонки та скріплюють усі блоки структурно-функціональної моделі формування професійного іміджу майбутніх учителів математики організаційно-педагогічні умови та виявлені суперечності.

У пропонованій структурно-функціональній моделі педагогічні умови є не тільки фоном але й виступають в якості активної рушійної сили впливу на результативність формування професійного іміджу майбутніх учителів математики.

Формування професійного іміджу майбутніх учителів математики потребує створення певних організаційно-педагогічних умов [22; 25], які забезпечують ефективність професійної підготовки та максимальне наближення навчання до реальної професійної діяльності, а саме:

- наявність позитивної мотивації та ціннісної орієнтації у майбутніх учителів математики до формування професійного іміджу та стійкої потреби для самореалізації, особистісного професійного розвитку та самовдосконалення;
- суттєва наповненість змісту професійної підготовки майбутніх учителів математики системою теоретичних знань, умінь і навичок про сутність і значущість професійного іміджу вчителя математики;
- наявність освітніх інновацій, що сприяють формуванню професійного іміджу майбутніх учителів математики;
- наявність у здобувачів вищої освіти особистісних якостей: комунікабельність, креативність, емпатія, стресостійкість;
- наявність творчого освітнього середовища.

Розроблена та науково обґрунтована структурно-функціональна модель дозволяє створити відповідну методичну систему формування професійного іміджу майбутніх учителів математики, основними елементами якої є мета, зміст, організаційні форми, засоби, методи, програмні результати навчання.

Методична система формування професійного іміджу майбутніх учителів математики - це складне комплексне, динамічне, мінливе, достатньо гнучке, відкрите утворення, системоутворюючим елементом якого є цілі та відповідає певною мірою вимогам вітчизняного соціокультурного середовища, де гармонійно поєднуються зовнішні, внутрішні та процесуальні складові іміджу фахівця.

Функціонуючи на певному соціокультурному фоні, методична система формування професійного іміджу майбутніх учителів математики допускає його вплив, але він може виявитися не вирішальним, якщо суперечитиме її внутрішнім потребам вдосконалення здобувача вищої освіти, забезпечення сприятливих умов для самореалізації та особистісного професійного розвитку. Успішне функціонування цієї системи можливе лише за умови узгодженості усіх її елементів. Відповідаючи своєчасно на управлінські, світоглядні та освітні виклики, методична система оновлюється. Слід зважено відноситися до цих процесів, адже будь-яке оновлення, зміна навіть одного її елемента впливає на інші і нехтувати цим не можна.

Охарактеризуємо методичну систему формування професійного іміджу майбутніх учителів математики:

Метою методичної системи є формування у майбутніх учителів математики такого професійного іміджу, який би сприяв їхній успішній професійній діяльності, забезпечував авторитет учнів та колег, а також сприяв розвитку освітнього середовища.

Ключові аспекти мети:

- професійна компетентність: глибокі знання математики, методики її викладання, сучасних педагогічних технологій;
- комунікативні навички: вміння ефективно взаємодіяти з учнями, колегами, батьками, адміністрацією;
- особистісні якості: креативність, відповідальність, емпатія, лідерські якості;
- професійна етика: дотримання етичних норм педагогічної діяльності.

Зміст методичної системи охоплює широкий спектр аспектів, пов'язаних з формуванням професійного іміджу:

- теоретичні основи: вивчення психології, педагогіки, соціології, теорії комунікації, етики;
- практичні навички: оволодіння методами навчання математики, організацією навчального процесу, використанням сучасних технологій;
- розвиток особистісних якостей: формування впевненості в собі, лідерських якостей, здатності до саморозвитку;
- майстерність комунікації: розвиток навичок усного та письмового мовлення, ведення дискусій, надання зворотного зв'язку;
- професійна етика: формування почуття відповідальності за свої дії, поваги до особистості учня та колег.

Організаційні форми: лекції: систематизація теоретичних знань; практичні заняття: відпрацювання практичних навичок; семінари: обговорення актуальних питань професійної діяльності; тренінги: розвиток комунікативних навичок, емоційного інтелекту; рольові ігри: моделювання реальних ситуацій професійної діяльності; проектна діяльність: розробка та реалізація власних педагогічних проєктів; практична педагогічна діяльність: виконання педагогічних завдань у школі.

Методи: словесні методи: лекції, бесіди, дискусії; наочні методи: демонстрації, презентації, відеоматеріали; практичні методи: вправи, ігри, проєкти; проблемні методи: постановка проблемних завдань, стимулювання пошукової діяльності.

Засоби: навчальні посібники: підручники, методичні розробки, презентації; технічні засоби навчання: комп'ютери, проєктори, інтерактивні дошки; психологічні тести: для оцінки особистісних якостей.

Результати навчання: сформований професійний імідж: впевнений у собі, компетентний, комунікабельний вчитель математики; готовність до самостійної педагогічної діяльності: здатність розробляти та реалізовувати власні навчальні програми;

здатність до постійного професійного розвитку: готовність до інновацій, самоосвіти; високий рівень задоволеності від обраної професії.

Важливо зазначити, що формування професійного іміджу – це тривалий і багатогранний процес, який вимагає активної участі як майбутніх учителів, так і викладачів.

Висновки.

Професійний імідж вчителя математики – це складний комплекс, який включає як зовнішні прояви (вигляд, манери), так і внутрішні якості (знання, вміння, цінності). Цей імідж формується під впливом багатьох факторів: вимог суспільства, особливостей навчального закладу, а також індивідуальних особливостей самого вчителя. Важливою складовою професійного іміджу є здатність вчителя адаптувати свої знання та вміння до конкретних умов навчання, створюючи власний унікальний стиль роботи.

Кожен майбутній вчитель математики створює свій власний професійний імідж, який відображає його індивідуальність. Цей імідж не є статичним, а постійно розвивається і змінюється під впливом професійної діяльності та особистісного зростання. Важливою умовою успішної професійної діяльності є вміння поєднувати високий рівень професійної компетентності з глибоким розумінням потреб учнів та особливостей сучасної освіти.

Проведене дослідження не вичерпує всієї повноти порушеної проблеми дослідження. Тема формування професійного іміджу майбутніх учителів математики є надзвичайно актуальною та багатогранною. Вона потребує подальшого дослідження в таких напрямках:

- Вплив використання сучасних цифрових інструментів та платформ на формування професійного іміджу вчителя математики.
- Формування професійного іміджу сучасного вчителя математики в соціальних мережах і онлайн-платформах.
- Ризики та можливості пов'язані з онлайн-комунікацією.
- Нові виклики та можливості, що відкриваються перед учителем математики в епоху штучного інтелекту.
- Вплив особливостей особистісних характеристик майбутніх учителів математики на формування їх професійного іміджу.
- Вплив суспільних стереотипів на формування професійного іміджу майбутніх учителів математики.
- Роль професійної спільноти у формуванні професійного іміджу вчителя математики.
- Роль менторства у формуванні професійного іміджу майбутніх учителів математики.
- Підготовка викладацького складу ЗВО до впровадження у освітній процес інноваційних педагогічних технологій, які забезпечують ефективне формування професійного іміджу майбутніх учителів математики, виховання особистості майбутніх фахівців.

Список літератури:

1. Коркішко А.В. (2016) Сутнісна характеристика категорії «імідж»: історико-педагогічний аспект (IX –XVIII ст.). *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Вип. 2. С. 88–96.
2. Калюжний А.А. (2005) Теоретико-методологічні передумови дослідження іміджу особистості. *Вісник Державного університету управління. Серія Соціологія і управління персоналом*. № 3.
3. Капустина З. (2006) Імідж сучасного педагога. *Вчитель*. №1
4. Чебикін О.Я., Ковальова О.О. (2009) Психологічні особливості формування основ професійного іміджу: монографія. Одеса: Півд. наук. центр АПН України. 223 с.
5. Хомуленко Т.Б., Падафет Ю.Г., Скориніна О.В. (2005) Теоретичні та практичні аспекти дослідження іміджу: монографія. Харків: ВД „ІН-ЖЕК”. 272 с.
6. Навроцька М.М. (2017) Професійний імідж педагога-вихователя. *Національно-патріотичне виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах: колективна монографія*. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». С. 225–247
7. Навроцька М.М. (2016) Аналіз сучасного стану розвитку професійного іміджу педагога. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць*. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Вип. 29. С. 153–158.
8. Бондаренко В.І. (2015) Критерії, показники та рівні сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технологій. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Вип. 52. С. 32–39.
9. Ісаченко В.В. (2004) Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи: дис....канд. пед. наук: 13.00.04. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса. 215 с.
10. Міщенко М.С., Поліщук О.Р. (2019) Формування професійного іміджу майбутнього вчителя. *Психологічний журнал*. Умань. № 2. С. 33–46.
11. Зелюк В.В. (2014) Журнал «Імідж сучасного педагога» як трибуна розвитку інноваційного потенціалу педагогів України. *Імідж сучасного педагога*. № 1. С. 4–8.
12. Дудчак Г. (2020) Формування педагогічного іміджу в майбутніх учителів НУШ. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Вип. 2 (22). С. 56–63.
13. Молнар Т.І., Клованич К.А. (2022) Педагогічний імідж: сутність та зміст. *Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених [гол. ред. колегії В. В. Гоблик; заст. гол. ред. Т. І. Молнар]*. Мукачево: РВВ МДУ. Вип. 1(9). С. 94–98.
14. Гузій Н.В. (1997) Педагогічний імідж і професійна культура. *Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць*. Київ. С. 28–31
15. Тимошенко В.В. (2016) Педагогічний імідж викладача ВНЗ як частина професійної компетенції. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. Вип. 2. С. 196–200.
16. Савченко Н. (2011) Імідж сучасного вчителя: актуальність та перспективи наукових розвідок. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Вип. 3. С. 174–180
17. Поясок Т.Б., Беспарточна О.І. (2020) Формування позитивного іміджу майбутнього викладача вищої школи як складова його професійної підготовки. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. Педагогічні науки. № 2.
18. Олійник Н.Ю. (2016) Формування індивідуального іміджу майбутнього педагога. *Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський. Вип. 20. Ч. 1. С. 121–126.
19. Горовенко О.А. (2013) Формування особистісно-професійного іміджу вчителя засобами самопрезентації. *Харків: Основа*. 112 с.
20. Довга Т.Я. (2016) Елементи іміджтворчості у навчально-професійній діяльності майбутнього вчителя початкової школи. *Людознавчі студії*. Серія: Педагогіка. Вип. 3 (35). С. 100–108.
21. Козлова О.Г. (2012) Відображення особистісно-професійного іміджу вчителя у феномені педагогічної майстерності. *Постметодика*. № 6. С. 40–44.
22. Атаманська К.І. (2014) Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутнього соціального педагога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 4. С. 196–202.
23. Ковальчук Л.О. (2007) Формування іміджу майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін в класичному університеті. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. Львів. Вип. 22. С. 65–74.
24. Бричок С.Б. (2013) Інтерактивні методи розвитку творчого потенціалу майбутнього педагога. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка* Серія: Педагогічні науки. Кіровоград. Вип. 123 (2). С. 56–59.
25. Коркішко А.В. (2018) Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх магістрів педагогіки вищої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ДВНЗ «Донбаський держ. пед. ун-т». Слов'янськ. 20 с.